

Cilt: 6, Sayı: AGP Özel Sayısı, Ekim 2018 / Volume: 6, Issue: AGP Special Issue , October 2018

MODERN EPİK ŞİİRİ GÜNÜMÜZE TAŞIYAN BATILI ŞAHSİYETLER*

Western Figures Carrying Modern Epic Poetry to Our Day

Servet ŞENGÜL*

ÖZ

Özellikle yirminci yüzyılda kendisini kabullendiren modern epik ya da farklı bir adla yeni destansı şiir, şâirin çirkinlikleri gözler önüne serdiği bir şiir biçimidir. Şâirin bundan maksadı zihinleri değiştirme çabasıdır. Dünyayı değiştirme gücüne sahip olamayan epik şâir, zihinleri değiştirme yolunu seçer.

Yirminci yüzyılın ilk dönemleri edebiyatın kısıtlı çevresinin küçük bir modernist grup tarafından sınırlandırılmış edebi değerlerini tartışmaktadır. Bazı yazarlar felsefeye, güzel sanatlara, ekonomiye, politikaya, eğitime ve daha birçok alana dair eleştirileri bakımından dönemin anlayışından uzak hareket tarzları nedeniyle, içinde buldukları edebiyat dünyası tarafından ağır eleştiriyeye uğrarlar. Walt Whitman, T. E. Hulme, W. B. Yeats, T.S. Eliot, Ezra Pound ve Amiri Baraka modern epik şiirin en önemli edebiyat fenomenlerinden bazılarıdır. Onlar geleneksel formların artık kullanılamayacağını belirterek dünya şiirinde devrimin öncüsü olurlar. Şiirin ana fikrini genişleten serbest şiiri geliştirirler. Bu şâirler dünya şiirinde önemli noktada yer alır. Hulme, entelektüel hıza ulaşır. Pound halk dilini savunan bir şâir olur. Eliot ise modern şiirin başlangıcı sayılır. Pound'un "The Cantos" ve Eliot'un "The Waste Land" şiirleri İngiliz dilinde yaratıcı ve etkili bir şöhrete ulaşır. Onların şiirini etkili kılan şey sadece şiir tecrübeleri değil, ata mirası modernizm anlayışını değiştirmeleridir. Onlar gelenekle modernizmin ana birleştiricileri olurlar. İlgisizliğe karşı politik sorumluluk, elitizme karşı demokrasi, geleneğe karşı yenilik, soyutlamaya karşı gerçekçiliğin yanında olurlar. Yirminci yüzyılın genel kaidesi yazarların övgülerinden ibarettir. Onlar edebiyatın yirminci yüzyıla ulaşan bu karanlık yüzünü değiştirirler. Onların editoryal otoriteleri ve eleştirel denemeleri sayesinde edebi değerler akıcı hale gelir. Bu çalışmada modern epik şiirin kaynağı olan Batılı şâirler ve modern epik katkıları ele alınacaktır.

Anahtar Kelimeler: Modern epik şiir, Batılı edebi şahsiyetler

* Bu makale 26/28.01.2018 tarihlerinde Malta Üniversitesi'nde düzenlenen "11th Annual International Conference on Humanities and Social Sciences"ta sunulan aynı adlı bildiri özetinin genişletilmiş ve düzenlenmiş halidir.

* Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, s.sengul@alparslan.edu.tr.

Makalenin Geliş ve Kabul Tarihi.: 03.05.2018-10.08.2018

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

ABSTRACT

Modern epic, in other words, new epic poem especially embraced in the 20th century is a form of poetry that reveals ugliness. The poet aims to change the perspectives by means of poetry. The epic poet, who cannot have the power to change the world, chooses the way to change perspectives. The early twentieth century debates the literary values of the restricted environment of literature limited by a small modernist group. Some writers are severely criticized by the literary world because of their way of acting away from the common understanding of the era in terms of their criticism of philosophy, fine arts, economics, politics, education and many other fields. Walt Whitman, T. E. Hulme, W. B. Yeats, T.S. Eliot, Ezra Pound and Amiri Baraka are some of the most important literary figures in modern epic poetry. They are the pioneers of revolution in world poetry, stating that traditional forms can no longer be used. They develop free poetry that expands the main idea of poetry. These poets are of great importance in world poetry. Hulme reaches an intellectual pace. Pound becomes a poet who advocates public language. Eliot is considered as the beginning of modern poetry. Pound's "The Cantos" and Eliot's "The Waste Land" poems reach a creative and influential reputation in English language. What influences their poetry is not merely the experience of poetry, but the fact that they have changed the ancestral patronage of modernism. They merge tradition with modernism. They support political responsibility against disinterest, democracy against elitism, innovation against tradition, realism against abstraction. The general caution of the twentieth century is the praise of the authors. They change this dark face of literature that reaches the twentieth century. Literary values become fluent thanks to their editorial authority and critical essays. This study focuses on Western poets who are the source of modern epic poetry and their contributions to modern epics.

Keywords: Modern epic poetry, Western literary figures.

GİRİŞ

Walt Whitman, T. E. Hulme, W. B. Yeats, T.S. Eliot, Ezra Pound ve Amiri Baraka modern epik şiirin en önemli edebiyat fenomenlerinden bazılarıdır. Bu şairler geleneksel formların artık kullanılmayacağını belirterek dünya şiirinde devrimin öncüsü olurlar. Şiirlerini etkili kılan şey sadece şiir tecrübeleri değil, ata mirası modernizm anlayışını değiştirmeleridir. Bu durum onları gelenekle modernizmin ana birleştiricileri konumuna taşır. İlgisizliğe karşı politik sorumluluk, elitizme karşı demokrasi, geleneğe karşı yenilik, soyutlamaya karşı gerçekçiliğin yanında bulunurlar. Bu şâirler dünya şiirinde önemli noktada yer alırlar. Örneğin Pound halk dilini savunan bir şâir olur. Eliot ise modern şiirin başlangıcı sayılır. Pound'un "The Cantos" ve Eliot'ın "The Waste Land" şiirleri İngiliz dilinde yaratıcı ve etkili bir şöhrete ulaşır. Yirminci yüzyılın genel kaidesi yazarların birilerine övgülerinden ibaretken onlar edebiyatın yirminci yüzyıla ulaşan bu karanlık yüzünü değiştirirler. Onların editoryal otoriteleri ve eleştirel denemeleri sayesinde edebi değerler akıcı hale gelir.

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

Yirminci yüzyılın ilk dönemleri, edebiyatın kısıtlı çevresinin küçük bir modernist grup tarafından sınırlandırılmış edebi değerlerini tartışmaktadır. Bu yazarlar içinde buldukları edebiyat dünyası tarafından felsefeye, güzel sanatlara, ekonomiye, politikaya, eğitime ve daha birçok alana dair eleştirileri bakımından dönemin anlayışından uzak olmaları nedeniyle baskıya uğrarlar. Aslında onları böylesine önemli ve biraz da sorunlu kılan, ilgili oldukları şeyin farklılığıdır. Toplumda edebiyatın, şâirin ve sanatçının rolü gibi edebiyat ve politika ilişkisi üzerinde ısrarcı olurlar. Şiir, politik hükümler vermeli veya politika üzerinde baskı kurmalı mıdır? Bu şâirlerin tamamı bu soruya “evet” cevabını vermişlerdir; zira onlar, bir uzman olarak topluma müdahale etmeleri gerektiğini düşünürler. Bu düşünceler çok çatışmacı görünmese dahi Eliot, Hulme ve Pound’un antisemitik, antidemokratik ve faşizme dair ifadeleri ve yazıları epey zorlar. Bu şâirlerin kültürel ve politik çalışmaları, okurları katı ve uzun politik şiir hakkında düşünmeye yönlendirir. Şiir ve politika arasında bağ kurabilmek için bu yazarların entelektüel yaklaşımları gözden geçirilmelidir.

Walt Whitman

Amerikan epiği olarak adlandırılabilir *Leaves of Grass* (Çimen Yaprakları)’ı yazan Walt Whitman, şiirlerinde kölelik karşıtlığını savunur. Şiirde serbest ölçünün ne olduğunun bilinmediği on dokuzuncu yüzyıl başlarında, bu tarzda şiirler yazar ve serbest nazmın babası olarak tanınır. Sanatını genellemeler, abartılar ve çoğaltmalar üzerine kuran şâirin şiiri siyasi nutuk havasındadır. Eagle (Kartal) adlı gazetede toplumun geneline hitap eder. “Kitlelere seslenir şâir. O kadar bağırır ki, sesi kendi kulaklarını tıkar, sonuçta kitlenin homurtusu, bağırışı ya da alkışı duyulamayacak hale gelir onun şiirinde. Spiller’a göre Whitman, “romantik benlikçi” tavrı, mantiki sonucuna götürerek yazmıştır şiirini. Whitman demokattır; fakat popülist ve diyalojik değildir. Whitman şiirinde Whitman’ın borusu öter.” (Arslanbenzer, 2013: 88) Whitman, modernizmin tüm tabakalarına ve insan topluluklarına eleştirel tarzda siyasi nutuklarda bulunur. “Whitman’da büyük duygu blokları vardır. Siyasi duygular, herkesi sorumlu tutan, hatta itip kakan, hizaya sokan duygulardır bunlar. İnşa edilmekte olan modern bir imparatorluğun kullarına da efendilerine de aynı kürsüden haykıran ve meydan okuyan ses.” (Arslanbenzer, 2013: 89) Emerson’un geliştirdiği Amerikan transandantalizmi ve realizm arasında mekik dokur. Şiirinde disiplinden yana eksiklikler bulunan şâir, yine de siyasal eleştiri şiiri yazması nedeniyle modern şiirin epik şâirlerinin öncü şahsiyetleri arasında sayılabilir.

Thomas Ernest (T. E.) Hulme

Hulme’ün ünü, ölümünden sonra toplanıp yayımlanan az sayıda birkaç şiir, deneme, ders notları ve tamamlanmamış el notlarından kaynaklanır. Hulme, döneminin genel yaklaşımı olan ideolojilerin gizlenmesine karşıdır ve ideolojik fikirlerin somut bir şekilde gözler önüne serilmesinden yanadır. O, “İdeolojiler ‘gözden uzak olma durumundan uzaklaştırılmalı ve bilinçli bir şekilde kabul edebileceğimiz ya da reddedebileceğimiz göz önündeki objelere dönüştürülmelidirler.’” (Beasley, 2007: 87) şeklinde konuşur. Hulme’ün hümanizme,

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

insani yetkinliğe ve ilerleme fikrine şiddetli bir şekilde karşı çıkması, bu somut olma yaklaşımının sonucudur. Onun anti-hümanizm ve anti-demokrasi anlayışı, dönemindeki birçok modernist şaire de ilham verir. “Anti-hümanist uyanış, Action Française’in bu terime verdiği anlamla, ‘klasik’ denilen ilkeleri takip eden edebiyata kadar, toplumun dönüşümüyle de anlam bulur. Thomas Hulme’ün, savaştan önceki yıllarda Yeats, Pound, Lewis ve Eliot’a hediye ettiği kavramsal çerçeve budur. Hepsi hümanist geleneği reddedecek, hepsi demokrasiye karşı şiddetle ayaklanacaktır.” (Sternhell, 2012: 324)

Hulme’ün şiir anlayışı, 1990 sonrası Türk şiirinin ‘doğrudan dil’ ve hayatı anında yakalama anlayışıyla benzerlik gösterir. “Hulme’a göre şiir, tecrübeyle anlam arasındaki boşluğu giderebilir, çünkü şiirdeki imgelerin ‘doğrudan dil’i, ‘her zaman bir resimle dikkatinizi çeker.’ Diğer bir deyişle, şiir bizi sürekli ileri taşır ve bizi dünyayı algılamakta kullandığımız sürece katılmaya teşvik eder. Böyle yaparak şiir, günlük yaşam dilimizi oluşturan klişe ve uyuşuk düşünce alışkanlıklarına güvenmek yerine, dünyaya daha yakından bakmamızı sağlar.” (Beasley, 2007: 13) Romantizm ve klasisizmi tanımlamada Eliot ile ortak yaklaşıma sahiptir. Klasisizmi ‘kuru ve sert’ romantizmi ise aşırı duygusal, ‘nemli’, ‘modası geçmiş’ olarak görür.

A Lecture on Modern Poetry (Modern Şiir Üzerine Bir Ders) adlı eserinde, modern şiirin 19. yy. şiirinin estetizminden doğuşunu ele alır. Bu çalışmada modern şairlerin modern şiiri inşa etme sürecinde geçmiş şiir anlayışlarından kurtulma mücadelesini yansıtır. Eliot ve Pound gibi modern epik şairlerin şiir kişilikleri ve geçirdikleri evreler bu eserden takip edilebilir. Hulme’ün şiirde serbest mısraya geçişi simbolist şiirle olur. Fransız simbolist Gustave Kahn’dan etkilenecek çağı ifade edebilen yeni şiir türlerine ihtiyaç olduğunu savunur. Kendi serbest şiirinin modern hayat ve modern hassasiyet ifadelerine uygun olduğunu belirtir. Klasik epğin düzenli epik ölçüyü kullanan ve epik hareketlerle ilgilenen ballad formlarındansa iç gözleme dayanan, ifade ve şiirin zihindeki anlık evrelerinin iletişimiyle alakadar olan modern şiire yönelir. Hulme, Bergson’un şiirin gerçeğe yazının diğer formlarından daha hızlı ve güçlü bir şekilde ulaşabileceği anlayışına sahiptir ve bu anlayışını *The New Age*’de şiir ve düz yazı arasındaki farkı belirterek dile getirir. Onun şiirlerinin çoğu ölümünden sonra yayımlanır.

William Butler (W. B.) Yeats

William Butler Yeats, çalkantılı politik yaşamı seçen modern şairlerdendir. Sosyalizmden İrlanda kültürel milliyetçiliğine, aristokrasiden faşizme kadar birçok siyasi görüşü benimser. Bu zıtlıklar onun hem işkenceleri hem de yaşama sebebi olur. “*The Tower*” eserinde bu çelişkilerin uzlaşmaya hizmet ettiğini belirtir. İrlanda edebiyatının ve kültürünün diriltirme çabalarına büyük destek veren Yeats, İngiltere’yi bu noktada eleştiriye tabi tutar. “Yeats İngiltere’ye, onun politikalarına, onun ekonomik politikalarına, tarihsel değerlerin eksikliğine ve kültürel ulusalcılığına dil uzatır, çünkü kişiliklerini feda etmeden İrlandalıları bir arada tutmanın ve İngiliz etkisine karşı çıkmanın güçlü bir savunucusudur.” (North, 1991: 14) Modern dönemin ve şiirin en ünlü şahsiyetlerinden biri olarak görülse bile, tavır olarak modernizmin ve modernizmi destekleyen şiirin karşısında durur. Şiirde ve

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

siyasette modern kelimesini aşağılayan şâir, insanoğlunun her zaman yazdığı gibi yazdığını ifade ederek kendisini Eliot gibi devrimcilerden ayrı tutar. Modernizmden nefret ettiğini ifade etse bile Yeats, kişisel tartışma, bireycilik ve ulusalcılık, haklar ve görevler, özgürlük ve tarih yaklaşımları nedeniyle tamamen modern bir şâirdir.

Thomas Stearns (T. S.) Eliot

Thomas Stearns Eliot'ın hayatı boyunca sergilediği edebi yaklaşımı benzersizdir. Şiirleri kadar eleştirileri de tesirlidir. Eliot; I. A. Richards, F. R. Leavis ve American New Critics (Amerikalı Yeni Eleştirmenler) gibileri tarafından sadece yirminci yüzyıl şiirinin değil İngiliz edebiyatının ve kültürünün öğretilmesinde de merkeze yerleştirilir. Onun temel çalışmaları Complete Poems and Plays (Toplu Şiirler ve Oyunlar)'ı ile Selected Essays (Seçme Denemeler)'i 1988'de yayımlanır. Ölümünden sonra şöhretinde aşağı doğru dalgalanmalar olur. Politik muhafazakarlığı ve anglo-katolikliği antipatik görülür ve anti-semitizm yaklaşımları kuvvetli bir şekilde tartışılır. Her şeye rağmen yirminci yüzyıl şiiri üzerindeki tesiri ve kültürel tanımlamaları uzun süre kullanılır.

Eliot hayata bakışın iki anlayış üzerinden gerçekleştirebileceğine inanır: Katolik ve materyalist. “İnsan doğüstü gerçeklerin farkına varabildiği için insandır, onları icat edebildiği için değil. İnsan bir yaratıktır, yaratıcı değil; zamanın etimolojik duyusunda, kız/erkek, o bir ‘şâir’ değildir. Bunlar Katolik hipotezdir. İnsan yalnızca tarihin ona sunduğu koşullar temelinde materyal (maddeci) gerçekleri gerçekleştirirse insandır. Bunlar da materyalist hipotezidir.” (Morrison, 1996: 65) Daha iyi bir toplum önerisini Hristiyanlık inancı üzerinden gerçekleştirmeye çalışır. Marksizmi birey ve toplum arasındaki liberal ikiliğin üstesinden gelmeye çalışan bir yaklaşım olarak görür. *After Strange Gods/Tuhaf Tanrılardan Sonra* adlı sözlüğe göre, Anglo-Katolizm olan Ortodoksluğa ilişkin olarak marksizm şirktir ve liberalizm de sapkınlıktır. Şirk, inkâr etmeye çalıştığı gerçeğin negatif bir onayıdır; sapkınlık basitçe yanlıştır. Eliot, ‘sapkın’ Lawrence’a ‘küfürbaz-şirk koşan’ Joyce’tan daha fazla saygı duyar (Morrison, 1996: 65).

Eliot, Bergson felsefesine karşıdır. Eliot’a göre düşünce ve duygu eş zamanlı olarak gerçekleşir. Fakat bu, duygu ve düşüncenin aynı olduğunu göstermez. En çok ve en iyi düşünen varlıklar en çok hissedenler olmayabilir. “Bu yüzden Eliot; Bergson ve Bradley felsefesinin üzerinde çalıştığı rasyonel düşüncenin duygu ve hislerden sıyrılabilmesine dair başlangıç noktasını reddeder. Eliot’a göre rasyonellik öncesi bir evrenin var olup olmadığını bilemeyiz.” (Beasley, 2007: 44)

Eliot’ın şiiri modernizmin şiir anlayışına uygun olarak duygudan arınma peşindedir. O, şiiri duygu gevşekliğine dönüş değil, duygudan kaçış olarak algılar. Bu durumda kişilik ifade edilmez, kişilikten kaçılır. Gündelik dile dönüş ona göre şiirde bir devrimdir. Gündelik dil, dille hayat bağlantısı nedeniyle bize gerçeğin ham bilgisini sunar. “Eliot’ın ortaya koyduğu gibi şiirde her devrim, bir anlamda gündelik dile bir dönüştür ve gündelik dil sürekli değiştiğinden şiirsel etkisini yitiren sözel yapı her çağda bu devrimin takipçileri tarafından yenilenir. Söz konusu tavır bir yandan da gündelik dil içindeki canlılığı ve çoğu zaman dil içinde saklı kalan gerçekliğin zihnimize yönelttiği şiddeti şiirde taşır. Çünkü bir bakıma şiir, gerçeklik

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

ile dil arasında açılan zihinsel mesafeyi kapatan, gerçeğin kalıplaşan bilgisini tersyüz eden yani dünyaya ve kendimize dair önyargılarımızı yok eden yeni bir haberdır. Dahası tıpkı toplum bilimi ya da fizik gibi hakiki bir araştırma yöntemi olarak şiir, bize gerçeğin ham bilgisini sunar.” (Şarkdemir, 2008: 173) Eliot, şiirde *objective correlative* (nesnel bağlantı) kavramını ileri sürer. Böylece duyguların ifadesi somut nesnelere üzerinden gerçekleşir. “Coşkuyu sanat biçiminde anlatmanın tek yolu nesnel bağlantı yani o tek coşkuyu formüle edebilecek bir nesnel dizisi, bir durum ya da bir olaylar zinciri bulmaktır, öyle ki duygusal deneyimle sonuçlanacak dış gerçekler açıklandığında coşku uyansın.” (Sarı, 2015) Eliot’un faşizm taraftarı oluşu tartışmalı konudur. Onun şiirlerinde sanatsal kullanımla ekonomik güç kullanımının yer değiştirmesi bakımından faşizmin tesiri vardır denilebilir. Yine de Pound’la ayrıldıkları nokta bakımından Pound insanın faşist şehri inşasına kendini adarken Eliot, tanrının şehrinin gelişini beklemiştir. The Waste Land, tanrı şehri inşası anlamında Eliot’un ‘ilkel formu’ olarak kabul edilebilir. Eliot, günümüzün modern şehrini ve değerlerini inşa etme noktasında tarihe büyük önem verir. Öyle ki tarihe olan ilgisi onun kendisini tarihten günümüze sürgün edilmiş biri olarak görmesine neden olur.

Ezra Pound

Modern epik şiirin en önemli temsilcisi Ezra Pound’un eğitim maksadıyla Amerika’dan Avrupa’ya seyahati hem kendi hem de dünya sanatı ve siyaseti açısından önemli değişikliklere sebep olur. Pound’un önemi şüphesiz yaratıcı şiirinden gelse de bu, edebiyat kanonunda onu tehdit eder bir boyuttadır. 1924’ten itibaren Mussolini’nin Faşizm anlayışını destekleyen Pound, bu nedenle birçok eleştiriye ve sıkıntıya maruz kalır. Bu süreçte Pound, edebiyat, kültür ve ekonomi eleştirilerinin yanında çeviri, bestecilik ve mektup yazma gibi birçok alana el atar.

Ezra Pound, Hulme ile birlikte Bergson’dan etkilenmesi sonucu bilimde yeni yöntemlere yönelir. Bu arayışları ona ‘Method of Luminous Detail’ adını verdiği kendisinin eseri olan ‘Parlak Detay Metodu’nu üretir. Bu metotla modern toplumun dağınıklığına son vermeyi amaçlar. “Bu parlak detay bu çöküşten daha önceleri Pound’un düşüncesinde yer almışsa da politik öneminden dolayı çok önemli bir yer işgal etmişti ve Avrupa’nın son büyük siyasi çöküşünden sonra modern toplumun dağılmış unsurlarını estetik olarak uzlaştırmaya hizmet edebilirdi. Bu bir şâir, bilgin ve karıştırmacı bir siyasetçi olarak Pound’un projesiydi.” (North, 1991: 132)

Ezra Pound, birikim ve zenginliğin tüm insanlığın ortak değeri olduğuna inanır. Bu sosyal anlayışı nedeniyle zenginliklerin herkese paylaşılmasını ister. “Pound’un, Douglas’ın toplumun kültürel mirasla ilgilenen en önemli kavramlarından birine bakışının temel noktası şöyledir: Herkes dünya zenginliklerinden pay almalı, çünkü bu zenginlik kişiler ya da izole bir biçimde bireysel iş yoluyla oluşmadı, tam aksine yüzyılların bilgi birikimi ve keşifler yoluyla oluştu.” (Beasley, 2007: 99) Pound’un anti-semitist oluşunun nedenlerinin başında Yahudilerin faiz yoluyla dünya zenginliğini tek elde toplama çabası yatar. Şâir, faize karşı oldukça sert bir tutum takınır. “Ezra Pound faiz, rüşvet gibi mal, mülk ihtirasından kaynaklanan günahların bu toplam mutluluğu, dünya cennetini,

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

medeniyet rüyasını engellediğini düşünür. Pound'a göre zina gibi günahlar bile faizin yanında çok küçük kalır. Çünkü az sayıda insanı mutsuz eder. Faiz ise her şeyi yok eder." (Arslanbenzer, 2012: 293) Faize karşı oluşu onu yeni arayışlara iter. Bu noktada 'Sosyal Kredi' fikrini savunur. Hükümeti etkileyebileceğine inandığı insanlara mektup yazarak veya şiirleri yoluyla bu anlayışı benimsetmeye çalışır. Modern şâirler arasında ekonomiyi en ciddiye alan kişi Ezra Pound'dur. O, kültürün temelini ekonomiyi yerleştirir. Yaşadığı dönemdeki savaşlar ve ekonomik buhranlar, onun bu algısını şekillendirir. Şiirde ideal epiğe ulaşmanın yolu da bu ekonomi anlayışının yansıtılmasıyla olur. *The Cantos*, Pound'un bu ekonomi yaklaşımını yansıtır. "1934'te Pound, ideal epiğin, ekonominin mekanizmalarının farkına varan şâir tarafından yazıldığını açıklamıştır. *Cantos*'taki ekonomikler tarafından sergilenen role kısa bir bakış, epik üslubunun bu açıklamasının aynı zamanda gelişmekte olan Pound'un kendi şiir açıklamasını göstermesi için kâfi gelmektedir. *The Cantos* şâirin hem tarih hem de ekonomi düşüncesini ve bu şekilde Pound'un ekonomiyi içeren modern epik teşebbüsünü de sunar." (Henriksen, 2006: 107) Pound'un ekonomik anlayışı hem edebi hem de mecazi yollarla aktarılır. Douglas'ın 'A+ B teorisi', Sienese Bank, the Monte dei Paschi'nin kuruluşu ve 1830'lardaki Amerikan banka savaşları *The Cantos*'ta hep bu edebi ve mecazi yolla aktarılır. Modern epiğin en önemli kavramlarından biri olarak 'tarih' ve ekonomi ilişkisini de kurar Pound: "Kimse ekonomileri anlayamadan tarihi anlayamaz." (Beasley, 2007: 100)

Ezra Pound, sosyal adalet ve kişisel amaçlar, teori ve pratiği birleştirme, değer ve gerçekle hususlar ve kurallar arasındaki liberal ayrışmaya bir çözüm bulma peşindedir. Faşizm ona bu imkânı sunar. Aslında faşizm, teoride ekonomik yarış serbest bırakırken vatandaşlarının ekonomik hayatlarını kontrollü bir şekilde takip eder. Kültür kriziyle başa çıkar. Modernitenin çelişkileri Pound'a göre faşizmle çözümlür. Dönemin faşizm anlayışı marksizmle benzer özellikler gösterir. Bunun farkında olan Pound, sosyalistlerle de irtibat halindedir. Sanatçıların korunduğu medeniyete sonuna kadar taraftar olan Pound, politik kurumlara ve genel olarak devlete karşıdır. Onun anarşizme ve daha sonra İtalyan faşizmine olan ilgisinin temelinde bu anlayış yatar. Marinetti'nin 'Fütürist Bildirgesi' Pound'un fikirlerine uygundur. Bu nedenle Marinetti ile Pound arasında benzerlikler vardır. Her şeye rağmen Ezra Pound bir sanatçıdır. Kantolar faşizmden izler taşısa da modern şiirin en önemli eserlerinden biridir.

Ezra Pound'un şiiri ilk başlarda imgeciliğin tesirindedir. İmagizm adını verdiği imgecilik modern şiirin temel esaslarından ve üç temel unsura dayanır:

1. Görülen veya düşünülen şey doğrudan ifade edilmelidir.
2. Yaratıcılığa faydası olmayan hiçbir şey kullanılmamalıdır.
3. Ritimle ilgili: Metronom zinciri değil, açık beyan musikiyi yaratır." (Paşapur, 1393: 15)

Mart 1913'te yayımladığı *Poetry*'de öznel yahut nesnel şeyin ele direkt alınması (Beasley, 2007: 38) anlayışı onun düşüncesinin doğrudan ifade edilmesi yani

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

nesnel imgelem fikrinin yansımasıdır. Düşüncüyü doğrudan ifade etmeyen sanat kötüdür. “Kötü sanat, gerçeklik düşüncesine ve duygusuna doymamış sanattır. Kötü sanat, Pound’un yadsıdığı o tekâmül etmemiş sanattır. Doğallığın, doğuştan gelenin karşısındadır kötü sanat.” (Şarkdemir, 2008: 159) Pound imgeci fikrine uygun olarak 1913’te bireysel anarşist dergisi The New Freewoman dergisini yayımlar. Bu dergi kadınların psikolojik, sosyal, ekonomik ve politik özgürlükleri için mücadele eden feminist bir dergidir. Sanatının başlarında İmgecilikten beslenen Ezra Pound yeni şiir anlayışlarına yönelir. Zaten “İmgecilik, Pound’un gelişme çizgisinde yalnızca bir duraktan başka bir şey değildir.” (Celep, 2014) Uzakdoğu sanatında duyguların doğaya yansıması anlamına gelen ‘Haiku’ tekniğini dener. 1914’te, Blast dergisi fütürizme bağlı başka bir öncü hareketin, ‘vortisizm’in resmi doğuşunu ilan eder. Pound’un kendisinin ürettiği vortisizm, faşizmin kültürel tarafını yansıtır. Wyndham Lewis’in başını çektiği İngiliz vortisizmi, yeni bir birey ve toplum ilişkisi önererek yeni bir güzel ve muhteşem fikrini getirir. Her ne kadar fütüristlerle ortak yönleri olsa da İngiliz vortisistlerini temsil eden Lewis ve Pound, 1914 yılında Marinetti’yle yollarını ayırırlar.

Ezra Pound başından beri rüşvet, faiz, yolsuzluk gibi insanlığın düşmanı kavramların karşısında olduğundan şiirini bu anlayışlara karşı çıkan bir siyasi epiğe evrilir. “Rüşvet, faiz, yolsuzluk, kokuşmuşluk, Pound’un takıldığı dönemlerde ve yerlerde hâkimdir. Bütün bu şiirlerde her zaman merkez aslında Pound’un Amerika’sıdır; olmasını istediği, Avrupa’ya yani kendi köklerine savaş açmamış bir Amerika hayalidir.” (Arslanbenzer, 2012: 234) Bu hayalini gerçekleştirme noktasında şâir, şiirlerini siyasetinin bir aracı olarak kullanır. Çoğu zaman bu kullanım siyaseti şiirinin üzerine çıkarır. “Pound’un olaylara dâhil olması o kadar ihtiraslıdır ki estetik yapının sınırlarını ihlal eder ve kendisinin de kabul ettiği gibi, bununla tutarlı olmayan bir şiir yazar. Estetiği politik çatışmalara bir çözüm bulmak için kullanmak yerine, Pound politik çatışmaların şiirin estetik görünüşünü bozmasına izin vermiştir.” (North, 1991: 18)

Pound’un modern şiire dâhil edilebilecek önemli eserleri Persona ve Kantolar’dır. Persona’da karakter çeşitliliği göze çarpar. Karakterler Avrupa’daki Rönesans insanını temsil ederler ve dramatik monolog tarzında konuşurlar. “Persona, isminden de anlaşılacağı gibi, belli bir düşüncenin, bir kararın neticesinde ortaya çıkmıştır. “Persona”, bir tiyatro oyununda rol alan şahısların bütünü ifade eder. Bu kitaptaki her şiirde Pound başka bir karakterin ağzından konuşmuştur. Şâirin diğer eserlerini bilmeseydik bile en azından kuram düzeyinde bu kitabı bir başyapıt kabul etmemiz gerekirdi. Pound’un Persona’sı yarı Walt Whitman ağzıyla konuşan Avrupalı Rönesans insanlarıdır. Her biri dramatik bir monologdan oluşan bu şiirler, Pound’un hiçbir zaman terk etmeyeceği bir “özdeşlikler kurma” tekniğini dikkatlere sunmaktadır.” (Arslanbenzer, 1998: 38) Ezra Pound’un şiirde üç farklı sesi de Kantolar’da kullanması şiirini çarpıcı kılar. Konu açısından Kantolar hayatın her noktasıyla temas halindedir. Bu temas modern epiğin eleştirel yaklaşımıyla sunulur. “Pound aslında efsanevi Kantolar’ında konuşuyor. Hiçbir şey anlamayacağınızı sandığımız bir konferans beklerken düşmüşlükten şikâyet eden, zenci gardiyanın şivesiyle alay eden ya da Mağrip’te farklı milletlerden ve farklı sınıflardan insanların bir demiryolu inşaatında rasgele konuşmalarını bir teyp gibi saniye saniye

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

kaydeden, cinsel günahlarla faiz arasında kıyaslar yapan, Rönesans hakkında kanaatlerini söyleyen, bazen genç ve hırçın, bazen yaşlı ve yorgun bir tonlamayla ünleyen bir şâirin konuşmasıyla karşılaşılıyorsunuz.” (Arslanbenzer, 2012: 291)

Ezra Pound’un faşizmin destekçisi olması nedeniyle ona dair eleştirilerin haddi hesabı yoktur. Politik hayatında ve şiir anlayışında, yaklaşımlarının değişimi nedeniyle “Pound hem şiirde hem de politikada sözünden dönen en belirgin kişidir.” (North, 1991: 186) şeklinde eleştirilere maruz kalmıştır. Mussolini’yi destekleyen radyo yayınları, para teorileri gibi birçok davranışı küçümsenmiştir. “Şâirin 1941-1942 döneminde Roma Radyosu’nun ‘Amerikan Saati’nden, sonra da kısa bir süre Salo Radyosu’ndan yaptığı yayınların merkezinde takınakları yer alıyor: Delişme bir para teorisi, bunu destekleyen ve kafasında tam anlamıyla kördüğüm olmuş bir kooperatifçilik siyaseti, Amerikan başkanları ve uzaktaki kıtasının tarihsel gelişimiyle ilgili ipe sapa gelmez çözümler, öneriler. Tanıklar, ağır bir paranoya tablosu ortaya koyuyor: Mektupları ve o dönemin Canto’ları doğruluyor.” (Batur, 2013: 208) Arslanbenzer, Pound’un siyasi ve sanatsal değişimlerinin insanlar üzerinde öğretici yönünün olduğunu belirterek onun bu değişimlerini destekler. “Bir başka ve bence asıl öğretici yanı, Pound’un, sistem kavramıdır. İnsanı ilgilendiren her şeyi şiirin içinde kabul etmek ve gizli bir hükümle tüm şiiri sessizce örmek. Kantolar’ın bir ortak fikri vardır. Bu fikir Pound’un onyılları içinde değişim de gösterir. Kırk yıl süren bir şiirin hiç değişmeyen bir fikri olması şâirin cehaleti ve durgunluğu anlamına gelirdi zaten. Pound bize bunu öğretir; asla yaşadığın dünyaya ve insanlara sırtını dönme, daima zihnin açık olsun.” (Arslanbenzer, 2012: 292) Pound’un modernizm anlayışı yeniliği içerir. Yeniliğin gerçekleşebilmesi için geçmişle irtibat kurmak gerekir ki Pound tarihten yararlanarak geçmişle bağını sağlar. Pound’un Kantolar’ı içeriğindeki tarihi detaylar incelendiğinde onun şiirinde tarihin ne denli önemli olduğunu gösterir.

Leroi Jones/Amiri Baraka (Emir Bereket)

Amiri Baraka epik şiirin son dönem temsilcilerinden biridir. Ezra Pound sonrası Amerikan şiirinin sürdürücülerinden Charles Olson, Frank O’Hara ve Allen Ginsberg’le yakın ilişkiler içinde olur. Hayatı çalkantılarla ve değişik siyasi görüşler arasında geçen şâir, 1960’lardan itibaren Afro-Amerikan şiirinin siyasi temsilcilerinden biri olarak göze çarpar. “Baraka’nın şahsi politik yaklaşımı birçok kez değişikliğe uğrar: Baraka -Leroi Jones adıyla yazar- 1950’lerde Allen Ginsberg ve Jack Kerouac gibi Beat şâirlerle birlikte avangardizmin bir üyesidir; 60’larda Harlem’e yerleşir ve Siyah Milliyetçi olur; 70’lerde üçüncü dünya özgürlük hareketleri arasına katılır ve marxist olarak tanımlanır. Son dönemler, 11 Eylül sardırılarını yansıttığı Somebody Blew up America (Birileri Amerika’yı Havaya Uçurdu) şiiri sebebiyle anti-semitist olarak kabul edilir.” (Biography: Amiri Baraka, 2015)

Kökene nedeniyle yaşadığı devletle ve yöneticilerle sorunları olur. Bu onu muhalif sanatçı konumuna taşır. “Bereket, kendisini ihtilafa, reddedişe, nefrete ve küfre sürükleyen Amerika ve Batı’ya cevabını gayet serinkanlı ve dürüst bir şekilde

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşıyan Batılı Sahsiyetler

vermiş, tarafını koymuş ve bunun olumlu ve olumsuz bütün sonuçlarını yaşamıştır.” (Çalışkan, 2015)

Baraka'nın şiiri son dönem Amerikan epiği tarzındadır. Serbest mısrayla ve Jazz müziğin ritmini yansıtacak tarzda yazdığı şiiri 'isyanın ve kemiğin şiiri, kemik seslerinin, kaosun ve çatışmanın şiiri'dir. Birileri Amerika'yı Havaya Uçurdu şiiri dünyaya kötülük ve zulmü kimin getirdiğini sorgular. Efe Murad'ın "Emir Bereket'le Princeton'da" başlıklı mülakatında Amerikan yönetimine ve Obama'ya çatar. "Onun gözünde bugün insan haklarından bahsedener, şâir Henry Dumas'ı öldürenler, Malcolm X'e ve Martin Luther King'e suikast düzenleyenlerdir. Bugün Obama'nın devlet yardımıyla (bunun parasının Amerikan fakir halkının, zencilerinin cebinden çıktığını herhalde söylemeye gerek yok) kurtarmaya çalıştığı bankalar aslında dönen çarkları gene döndürmek üzere kurulmuş sermayeye dayalı müstemelececi düzenin bozulmasını engellemek içindir. Bu sömürü mekanizmalarının kendi kendilerini tasfiye etmelerini izlemek yerine, Amerikan Devleti sadece ekonomiyi değil, ayrıca kendi bekâsını, müstemelececiliğini de kurtarmaktadır." (Murad, 2009/06: 37)

1990 sonrası Türk epik şâirleri siyasi şiir anlayışlarının gereği olarak modern epik şâirlere gereken önemi verirken Emir Bereket'i de anmaktan geri kalmazlar. Atlılar dergisinin 6. sayısı Emir Bereket (Leroi Jones) özel sayısı olarak anılabilir. Neo-Epik şiirin önde gelen temsilcisi Hakan Arslanbenzer çeşitli yazılarında Bereket'e yer ayırır. Arslanbenzer, modern dünya ve Türk edebiyatının burjuvaziyle ilişkisini irdelerken "Modern şiirin belki en tam temsilcileri sayılabilecek Ezra Pound ve T.S. Eliot, sınıflarına meydan okumuş, burjuvanın sığılığından aristokratın asaletine kültür yoluyla yönelmiş birer burjuva yazardır. Bugün ise artık Pound ve Eliot gibi asiler değil, sınıfın günahını ifşa ve itiraf eden ikinci derecede şâirler yürütüyor Batı şiirini. Amiri Baraka gibi devrimcilere liberalizmin ve burjuva sınıfının kesin galibiyetinin yaşandığı bu atmosferde ancak ayrıksı olabiliyor." (Arslanbenzer, 2010/06: 1) diyerek Emir Bereket'in son dönem şiirindeki farklı yerini belirtir. Arnold Rampersad, Baraka'yı 'Amerikan Book Review'da Phyllis Wheatley, Frederick Douglass, Paul Laurence Dunbar, Langston Hughes, Zora Neale Hurston, Richard Wright ve Ralph Ellison'la birlikte 'Afro-Amerikan edebiyat kültürünü etkileyen sekiz figürden biri olarak' sayar (Biography: Amiri Baraka, 2015).

SONUÇ

Modern epik şiir, siyasal bağlamda yazılan, serbest vezin ve mısra düzeni taşıyan şiir anlayışından oluşur. Adı geçen şâirler, farklı şiir anlayışlarını denemişlerse de sonuç olarak içinden tarihi unsurların ve siyasal yaklaşımların geçtiği, uzun ve eleştirel şiirler yazmışlardır. Modern şiir, bu şâirlerde klasik epiğin evrildiği modern epik şiir şeklinde tezahür etmiştir. Walt Whitman, şiirlerinde kölelik karşıtlığını savunur ve modern epiğin önemli göstergesi olan serbest nazmın babası olarak da adlandırılır. Sanatını genellemeler, abartılar ve çoğaltmalar üzerine kuran şâirin şiiri siyasi nutuk havasındadır. T. E. Hulme, ideolojilerin gizlenmesine karşıdır ve ideolojik fikirlerin somut bir şekilde gözler önüne serilmesinden yanadır. W. B. Yeats, kişisel tartışma, bireycilik ve ulusalcılık, haklar ve görevler, özgürlük

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşınan Batılı Sahsiyetler

ve tarih yaklaşımları nedeniyle tamamen modern epik bir şâir olarak göze çarpar. T. S. Eliot'ın politik muhafazakarlığı ve anglo-katolikliği antipatik görülsün ve anti-semitizm yaklaşımları kuvvetli bir şekilde tartışılrsa da onun yirminci yüzyıl şiiri üzerindeki tesiri ve kültürel tanımlamaları uzun süre kullanılır. Ezra Pound'un modern epik şiirin en büyük temsilcisi olarak tanınmasının birçok nedeni vardır. Siyaset, ekonomi, kültür ve edebiyat eleştirileri onu zirveye taşır. Antisemitist olarak Yahudileri eleştirmesi ve Faşizmin destekçisi olması, epiğin gereklerinden biri olan siyasi yaklaşımlardır. Faize karşı çıkması ve Parlak Detay modelini önermesi de onun ekonomik ve kültürel eleştirilerinin bir başka yönüdür. Şiirlerinde düşmüşlükten şikâyet eden, zenci gardiyanlardan ya da Mağrip'teki farklı milletlerden bahseden Pound, tüm toplumları ele alması nedeniyle epik şiirin en önemli temsilcisidir. Yirmi birinci yüzyılın anti-semitist ve epik şairi Amiri Baraka'dır. Amerikan epiği tarzında, Jazz müziğinin ritmini yansıtacak şekilde ve serbest mısrayla yazdığı şiirler isyanın ve çatışmanın şiiri olarak dikkati çeker. Amerikan yönetimini sert bir şekilde eleştiren Baraka, siyaset sahnesindeki Malcolm X ve Martin Luther King'in şiir sanatındaki devamı olarak kabul edilebilir.

KAYNAKÇA

- Arslanbenzer, H. (2013). *Üç Sütun: Şiir, Hikâye, Eleştiri*. İstanbul: Okur Kitaplığı.
- Arslanbenzer, H. (1998). *Dünyaya Saldıran Şâir*, İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Arslanbenzer, H. (2010/06). "Edebiyat Entropi", *Fayrap*, s.1, İstanbul.
- Arslanbenzer, H. (2012). *Neo-Epik Şiir*, İstanbul: Okur Kitaplığı.
- Batur, E. (2013). *Smokinli Berduş*. İstanbul: Granada Yayınları.
- Beasley, R. (2007). *Theorists of Modernist Poetry, T. S. Eliot, T. E. Hulme and Ezra Pound*. New York: Routledge Taylor and Francis Group.
- Henriksen, L. (2006). *Ambition and Anxiety "Ezra Pound's Cantos and Derek Walcott's Omeros as Twentieth Century Epics"*. Amsterdam–New York: Editions Rodopi.
- Morrison, P. (1996). *The Poetics of Fascism Ezra Pound, T.S. Eliot, Paul de Man*. New York: Oxford University Press.
- Murad, E. (2009/06). "Emir Bereket'le Princeton'da", *Fayrap*, s.37, İstanbul.
- North, M. (1991). *The Political Aesthetic of Yeats, Eliot and Pound*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Paşapur, M. (1393). "Bu Yeryüzü Caddeleri Boşlar" *Ezra Pound*. Tahran: Efray Yay. (مرتضى پاشاپور "جاده‌های این سرزمین خالی‌اند" از ا. پوند، انتشارات افراز، تهران)
- Sternhell, Z.-Mario Sznajder vd. (2012). *Faşist İdeolojinin Doğuşu*. (Çev.: Şule Çiltas). İstanbul: Ayrıntı.
- Şarkdemir, H. (2008). *Kahramanın Dönüşü Modern Epik Şiir Üzerine*. Ankara: Ebabil Yay.

Modern Epik Şiiri Günümüze Taşıyan Batılı Şahsiyetler

“*Biography: Amiri Baraka*”, <http://www.poetryfoundation.org/bio/amiri-baraka>, (17.11.2015).

Celep, M. N. *Pound ve Vortisizm*,

<http://www.poetikhaber.net/haber.php?isl=oku&id=558>, (28 Aralık 2014).

Çalışkan, Ö. “*Amerika ’nın gerçek muhalifi: Emir Bereket*”

<http://www.tarihhaber.net/amerikanin-gercek-muhalifi-emir-bereket/> (17.11.2015).

Sarı, S. “*Nesnel Bağlılaşım (Objective Correlative)*”

<http://www.poetikhars.com/webblog/telebeing/nesnel-baglilasim>, (16.11.2015).